

ВЕРЕСАЄВ Вікентій Вікентійович (Вересаев Викентий Викентиевич; справж. Смидович; 04(16). 01. 1867, м. Тула, нині РФ — 03. 06. 1945, Москва) — російський письменник і літературознавець. Закін. істор.-філол. факультет С.-Петербур. (1888) та мед. факультет Юр'єв. (нині м. Тарту, Естонія, 1894) університетів. 1895–96 — співроб. с.-петербур. ж. «Русское богатство». Учасник рев. подій, був близький до марксистів. Від 1903 був чл. літ. групи «Среда», друкувався у зб. «Знание» (1900-і рр.). В оповіданні «Поветрие» // «Очерки и рассказы», С.-Петербург, 1898, повісті «На повороте» // «Мир божий», 1902, № 1–3 показав крах ідеалів народництва, звернення демократ. інтелігенції на межі 19–20 ст. до марксизму. Писав про тяжке життя робітників (оповідання «На мертвой дороге», повість «Два конца» // «Рассказы», т. 2, Москва, 1909) і селян (оповідання «Лизар», «К спеху», «В сухом тумане»; усі — 1899). У кн. «Записки врача» (1901), написаній на основі власної лікар. практики, В. порушив гострі соц. та морал. проблеми. Як військ. лікар брав участь у рос.-япон. війні 1904–05. В «Рассказах о войне» // «Полное собрание сочинений: В 4 т.», т. 4, 1906) та циклі публіцист. нарисів «На войне: Записки» (1908; усі — С.-Петербург) змалював реаліст. картини війни, викривав самодержавство. Автор романів «В тупике» //

«Недра», кн. 1–3, 1923–24 та «Сестры» (1933) — про долю інтелігенції. Оpubлікував спогади «В юные годы» (1927), «В студенческие годы» (1929), «Воспоминания» (1936), «Невыдуманные рассказы о прошлом» (1941), «Записи про себя» (опубл. 1967; усі — С.-Петербург), оповідання і нарис про сучасність. Автор дослідж. про О. Пушкіна, М. Гоголя, Ф. Достоевського, Л. Толстого. Переклав російською мовою низку творів з давньогрец., зокрема «Іліаду» та «Одіссею» Гомера, «Труди і дні» Гесіода, вірші Сафо й Архілоха. Від 1890 був на Донбасі, серпень–вересень 1892 працював лікарем у м. Юзівка (нині Донецьк), де розпочалася епідемія холери. Написав цикл нарисів про життя шахтарів «Подземное царство» (1892). Життєві враження того часу — в основі повісті «Без дороги» // «Русское богатство», 1895, № 7–8. За ред. В. вийшла зб. перекладів «Песни Тараса Шевченко» (Москва, 1911). У 1939 В. приїздив на відкриття пам'ятника Т. Шевченку в Києві, написав ст. «Любить Украину — любит Шевченко» та «Оригиналы и переводы» (про переклади творів Т. Шевченка російською мовою). Листувався з М. Коцюбинським. Окремі твори В. переклали М. Виноградова, А. Головка, І. Сенченко, О. Копиленко, Л. Смілянський, А. Шиян, В. Козаченко.

Основні твори

Полное собрание сочинений. Москва, т. 1–12. 1928–29; т. 1–16. 1929–31; Гоголь в жизни: Системат. свод подлин. свидетельств современников. Москва, 1933; Х., 1990; Невыдуманные рассказы. Москва, 1968; Живая жизнь: Избр. произведения. К., 1988; укр. перекл. – Записки лікаря. Л., 1903; Х., 1929; К., 1982; Життя Пушкіна. В., 1937; В сухому тумані. К., 1953; Твори: У 2 т. К., 1956; На повороті. К., 1969.

Рекомендована література

1. Бабушкин Ю. У. В. В. Вересаев. Москва, 1966;
2. Янковський Ю. З. Поборник правди. К., 1966;
3. Нольде В. М. Вересаев: Жизнь и творчество. Тула, 1986.

М. Ф. Гетьманець

Бібліографічний опис:

Вересаєв Вікентій Вікентійович / М. Ф. Гетьманець // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-33542>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).